د عبدالرحمن بابا په ادبي مکتب کې د تاريخي کيسو ځېرنه

پوهنمل تاج محمد رحيمي

Summary:

Stories are a natural necessity of life and of human society. If anyone wants or doesn't want, the stories are being heard, written and told. In the poetical sea of Rahman Baba, the pearl of stories are seen and must be identified. Rahman Baba is a poet of Pashtun tribe who has put the pain and problems of his society in his Diwan (a complex book of poetry). The content of my work is about the poetry of Sufi poet Abdul Rahman Baba. Abdul Rahman Baba as a Muslim Gnostic and learned guide poet, the source from which this inspiration is derived is the Greatest Holy Quran, which draws a line between the facetiae and the " Ahsan-al-Qusas ".

لنډيز: کيسه د ژوند او بشري ټولنې يوه طبعي اړتيا ده.که څوک وغواړي که ونه غواړي کيسې اوري،کيسې ليکي او کيسې وايي. د رحمن بابا په شاعرانه سمندر کې د کيسو مرغلرې ليدل کيږي او په ګوته کول يې اړين کار دی. رحمن بابا د پښتون قوم هغه شاعر دی،چې د خپلې ټولنې درد او ستونزې يې په خپل ديوان کې ځای کړي دي.زما د کار مواد د صوفي شاعر عبدالرحمن بابا شاعري ده. عبدالرحمن بابا د يوه لاربښود شاعر او مسلمان عارف په توګه دغه الهام چې له کومې سرچينې اخيستی،هغه عظيم الشان قران دی،چې د((احسن القصص)) په نامه د هزلياتو تر منځ کرښه کش کوي. او يو له بله يې بېلوي.

کاريدونکي ويي: کيسه،ديوان،اسلام،رحمن بابا،يوسف(ع)

سريزه : د کيسې اورېدل،ليکل ،لوستل د انسانانو يوه طبعي او فطري غوښتنه ده.بشري ټولنې ته خپلې کارنامې او ناخوالې د کېسو په بڼه پاتې دي.د ادم (ع) د پيدايښت نه راپديخوا څه چې مونږ ته راپاتې دي، ټول يې د کيسو بڼه لري. همدارنګه د اسلام قانون قرانکريم هم موږ ته ډېرې پخوانۍ کيسې د عبرت په توګه راوړي دي.تاريخ د يو منل شوي علم په توګه پر کيسو ولاړ دی،څکه خو ويل کيږي،چې فولکلور د يو ملت ناليکلی تاريخ دی.ادب،چې له ټولنې پرته يې هيڅ تصور هم نه شي کېدای په حقيقي او افسانوي کيسو ولاړ دی، ان تر دې چې د ادبياتو يو نوی ډول له داستانونو جوړ دی.په ليکلي پښتو ادب کې د تاريخي کيسو پيلامه د شيخ اسعد سوري او ښکارندوی غوري له قصيدو سرچينه اخلي له دوی راديخوا نورو شاعرانو دغه چاره نوره هم ګړندۍ کړې ده.په دې برخه کې عبدالرحمن بابا هم غلی نه دی پاتې شوی او ډېرې کيسې يې په خپل ديوان کې خوندي کړي دي.په دې ليکنه کې به لوستونکي د عبدالرحمن بابا په اشعارو کې د کيسو په اړه معلومات پيدا کړي او له بله پلوه به دا هم ورته څرګنده شي، چې عبدالرحمن بابا څومره پراخ معلومات لري، چې د اشعارو په کوزه کې يې د کيسو سمندر هم ځای کړی دی.

Ketabton.com

اصلي موضوع

د رحمن بابا پيژندنه: عبدالرحمن بابا په ۱۰۴۲ هجري قمري کال د پېښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت بهادر کلي کې سترګې نړۍ ته پرانيستې وې. پلار يې عبدالستار د مومندو پښتنې قبيلې ته منسوب وو.(۱ : ۱).

رحمن بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده او روښانه ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا خلک يې يو شان پيژني.د رحمن بابا د درناوي لپاره به همدا کافي وي چې د ټولو پښتنو له خوا ورته ((بابا)) ويل کيږي او هر کال لر او بر پښتانه د ده په وياړ مشاعرې جوړوي. (۵ : ۲۴۲).

کيسه څه ته وايي؟: کېسه يو روايت دی، يا د يوې پېښې بيانول دي که رښتياوي او که خيال او که انساني غوښتنه وي کېسه يوه سمبال شوې هڅه او غوښتنه ده.انساني هېلې دي.کېسې د ژوند د نړۍ يوه برخه ده په دې هکله شکسپير وايي (هغه څه چې طبيعت سمبالوي يا بدلوي يو هنر دی ،خو په خپله هنر طبعيت دی.) ګويټه وايي (يو هنري اثر هماغومره د طبعيت اثر دی چې غرونه دي.) د ګويټه له خبرو معلوميږي لکه څومره چې غرونه د طبيعت په ښکلا کې رول لوبوي همد شان هنر هم د طبيعت د ښکلا يوه وسيله ده. په کيسه کې د ژوند د يوې برخې ديو حالت د يوې پېښې تحليل او د ليکونکي برداشت شتون لري. د ادبي فنونو له مخې په شعر کې د کيسو يادونه د تلميح په نوم ياديږي.(٤ : ۸٤).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو غربي ليکوال ايډل مند نيير په وينا د کيسي اورولو او اوريدلو هيله او غوښتنه هغه ځانګړنه ده چې د انسان په خټه کې اخښل شوې ده له همدې امله ده چې د بشري تاريخ په اوږدو کې د کيسو بېلابېل ډولونه رامنځته شوي او نن يې پرمختګ کړی دی.(۹ : ۳۸).

د عبدالرحمن بابا په ديوان کې دتاريخي کيسو ځرکونه

د رحمن بابا په ديوان کې د کيسو ډېر ځرکونه ليدل کېږي. نوموړي په خپل ديوان کې د جمال خان د غميزې او تاريخي کيسې په اړه ذکر کړی دی.د رحمن بابا د ژوند په وروستيو کلونو کې د مومندو په قبيله کې د يوې خطرناکې دښمنۍ،د پردو په لاس راولاړشوې تربګنی د خونړيو پېښو او د يوې تاريخي غميزې ښکارشوه او رحمن بابا له دې پېښې د يوه سترګور انسان په توګه متاثر شو او د احساس اوښکې يې پرې تويې کړې.

دلته مخکې له دې چې د رحمن باباتاثرات وړاندې کړو لومړی به همدې غميزې ته يوه لنډه کتنه وکړو.د مغولي پاچا اورنګزيب تر مړينې وروسته (۱۱۱۸ ه ق) جمال مومند چې د مومندو د يوې کمزورې تپې مشر وو د ځينی نورو کسانو په ملتيا په شورش لاس پورې کړ او غرض يې دا و چې د دې شورش په وسيله به د ده نوم مشهور شي او د دې شهرت له امله به اربابي ورته وسپارل شي ځکه مغولو تر دې وړاندې هم خپل اکثر دښمنان او شورشيان د خپلو سيمو جاګيرداران ټاکلي وو او په دې وسيله يې ځينې شورشونه او بې امنۍ له منځه وړې وې.(۳ : ۱۳۳).

د جمال خان منصوبه هم کاميابه شوه او کله چې په ۱۱۲۲ ه ق د کابل د دارالملک (چې پېښور هم ورسره تړلی و) صوبه دار ناصر خان وټاکل شو،پېښورته چې راغی اربابي يې جمال خان ته ورکړه.ده خپلو ناکردو ته دوام ورکړ،ناصر خان ته د ده سوابق او موجوده وضع ټول معلوم وو،د اربابۍ په وخت کې يې د عيسی مومند کلي وواهه،دی د مومندو د يوه زورور خېل ماشوخېلو څخه و،تر دې پېښې وروسته عيسی مومند هم له ناصر خان سره جوړه وکړه.(۳ : ۱۳٤)

بله قرينه دا هم ده چې عيسی مومند د ناصر خان تر صوبداری وړاندې له پېښور نه لاهور ته فرار شوی و او دا هم ښيې چې ده به د مغولو په وړاندې څه کړي وو او ناصر خان به د غچ اخيستلو له پاره جمال خان د ده د کور لوټلو ته هڅولی وي.تر دې پېښې وروسته(۱۱۲۳ ه ق) کال د جمال خان د زوی د واده کار پېښ شو ناصرخان دوه زره روپۍ هم انعام ورکړې او د واده کار تيارشو.داسې ښکاري چې اوس جمال خان هم يو لوی قوت ګرځيدلی و د مغلو ترې وېره کېده او وهل يې په کار وو.د افضل خان په روايت عيسی مومند د مغولو لپاره ځرې ورپسې کړ،ده د زوی د واده په شپه له لښکر سره روان شو،په کور يې ورغی،جمال چې غافلګير شوی و د جګړې هيڅ تهيه يې نه درلوده،بيا هم مخې ته ورووت د جګړې تاب يې رانه ووړ. زخمي کور ته ننوت،عيسی يې په کور اور پورې کړ. دی په خپله او د واده اتيا کسه نران ،ښځې،ماشومان هم په هغه کور کې وروسره وسوځېدل.(۳ : ۱۳۵).

له دې پېښې نه رحمن بابا برداشت او له دې پېښې سره د رحمن بابا برخورد په بشپړ ډول انساني،عاطفي،سياسي او مادي اړخونو څخه څېړي او د خپلې انسان دوستانه او په معنويت ولاړې عقيدې له مخې نتيجه ترې اخلي.د ده بيان او برداشت قدم په قدم په وړاندې ځي او د موضوع بېلابېلې خواوې روښانوي.

ډېر ياران وو د ګل خان او جمال خان
په کار نه شو يو په وخت د زارستان
د همه واړو يارانو مخ دې تورشي
که به څوک وبله ياري کا په دا شان (۲ : ۱٤۳)

د بوللې په دې تشبيب کې د بې وفا يارانو د ابن الوقت دوستانو او د ښې ورځې د ورځ چارو ملګرو غندنه کوي. له دې ډول پښتنې او انساني ضد عمل نه کرکه ښيې او دا ډول کار له پښتو او پښتونولی نه لرې بولي. بل ځای کې وايي:

هيڅ تعريف يې په دا ژبه وايه نه شي
صد رحمت شه په ياری هم د ګل خان
چې په اور کې يو دبل له پاره سوځي
ما ليدلي نه وو هسې مخلصان (۲ : ۱٤۵)

د بوللې په دې برخه کې استثنی کوي او د ګل خان پخه او رښتيني ياري چې د ياری حق يې ادا کړی ستايي او آفرين پرې وايي. د پېښې عاطفي اړخ ، نوع او ډول ته توجه کوي او د آل او اولاد سوځول چې غېر انساني او حتی د جنګ د شرطونو مخالف عمل دی په ژوره عاطفي ډول غندي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له الله له اولاده سره وسول
خدای دې نه کا څوک دا هسې مظلومان

رحمن بابا د دې غمیزې او ماتم د درنښت له پاره ښېښه د نمرود له جنایت سره چې ابراهیم (ع) یې په اور کې سوځولی وو تشبېه کوي او وایي:

د نمرود چارې مې ولیدې په سترګو
چې یې اچول و اور وته نبیان (۲ : ۱٤٥)

دا غمیزه دومره سخته او درنه ده، چې رحمن بابا د قیامت سره ورته ښودلې ده او وایي:

خلک وایي چې قیامت به په جمعه وي
ولید ما په یکشنبه په دا دوران
هزار حیف دی چې دا هسې رنګ چارې
واقع کېږي د دنیا په سود او زیان
سربند نه و ګویا دښت د کربلا و
چې سېلاب شو د سرو وینو پرې روان (۳ : ۱٤۷)

بیا د یو سپین زږي او معتقد مومن په حیث دا ټول نفس او د شیطان چارې او د تقدیر لیک ګڼي لکه چې وایي:

په عیسي او په جمال کې ګناه نشته
دا مکرونه دي د نفس او د شیطان
عزیزان یې خپله ووژل په خپله
دا همه واړه تقدیر دی د سبحان (۳ : ۱٤۷)

بیا د شاهانو د داسې کړو د ثبوت له پاره د یوه ځیر مشاهد او تاریخپوه په حیث نمونې وړاندې کوي او د خپل وخت له ښېښو نه یې د تاریخ لړۍ پوړیو او پېړیو ته رسوي.

شاه عالم اعظم وګوره چې یې سخا کړ
په خونونو واړه ملک د هندوستان
ودارا او اورنګزیب وته حیران یم
چې یې څه چارې واقع شولې ترمیان (۳ : ۱٤۸)

په لنډه ویلی شو چې د جمال خان ښېښه چې د پښتنو یوه لویه غمیزه وه او په لسګونو انسانان په کې ووژل شو د رحمن بابا په دیوان کې دې ښېښې ته په هر اړخیز ه توګه لیدل شوي او د تاریخ پاڼو ته یې د شعر په ژبه سپارلې دي.

د رحمن بابا په دیوان کې ډېرو کېسو ته اشاره شوې، په دې برخه کې به د رحمن بابا له دیوانه ځینې بیتونو راټول او بحث به پرې وکړو چې د کېسو یادونه په کې شوې وي.

رحمن بابا په خپل یو شعر کې چې دلته یې یو بیت راخلو د حضرت سلیمان (ع)پاچاهی ته اشاره کړې ده او د هغه مرتبه یې بیان کړې ده. ویل کېږي، چې حضرت سلیمان (ع) ته الله (ج) دومره لویه مرتبه ورکړې وه چې تخت به یې په هوا ګرځېده او هر چېرته به یې چې زړه غوښتل هلته تللی شو .د دې ترڅنګ د ټولو حیواناتواو پیریانو په خبرو هم پوهېده، چې دا مرتبه یې هیڅ بل پیغمبر ته نه وه ورکړې،نو دلته رحمن بابا د حضرت سلیمان(ع) مرتبې ته اشاره کړې ده او هغه څوک یې بختور ګڼلی چې الله ج ورته لوړه مرتبه ورکړې وي. لکه چې وایي:

مرتبه د سلیمان چې چاله ورشي
هیڅ پوره نیمګړی نه دی په رنګین (۱ : ٦۹)

په یو بل ځای کې د حضرت یعقوب (ع) د زوی حضرت یوسف (ع) تاریخي کېسې ته اشاره کوي.کیسه داسې ده،چې کله د حضرت یوسف (ع) خبر حضرت یعقوب (ع) ته راغلظ چې زوی یې د مصر پاچا شوی او ژوندی دی یعقوب (ع) ډېر خوشحاله شو او د سترګو دید او نظر یې بېرته پیدا شو،چې همدې کیسې ته رحمن بابا په لاندې بیت کې اشاره کړې او وایي چې:

چې قاصد د ورک یوسف زیری پرې وکا
د یعقوب د سترګو بیا نظر پیدا شه (۱ : ۹۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو بل شعر کې رحمن بابا د عشق او محبت په اړه د خپل زړه خبره کوي.د همدې شعر په اخري بیت کې بیا د منصور د عشق او دار ذکر هم کوي په لاندې بیت کې د منصور هغې کیسې ته اشاره شوې ده چې کله هغې د خدای په مینه کې ځان دومره غرق او ورک کړ، چې له خولې یې د اناالحق خبره ووته، نو د وخت پاچا هغه په دار کړ او د دار په سر یې هم همدا یوه خبره له خولې ووتله. لکه چې وایي:

ګوره د منصور هسې په دار نه شي رحمانه
مکړه دا د عشق خبرې مستې رندانه (۱ : ۱۰۱)

رحمن بابا په یو بل شعر کې د مجنون کیسې ته اشاره کړې ده چې وایي:

زه لکه مجنون ولاړ په طمعه د لیلا مې
اوس به لیلی راشي پر سپین مخ زلفې شانه (۱ : ۱۰۱)

په یوه بل شعر کې رحمن بابا دقارون تاریخي کیسې ته اشاره کوي.د قارون کیسه په قران کریم کې هم یاده شوې او اشاره ورته شوې ده. لاندې بیت کې د قارون کیسه ده، چې د هغې په اړه ویل کیږي چې خدای ج ډیر زیات مال او دولت ورکړی وو،ډیر ظالم او مغروره انسان وو او د خدای ج له اوامرو څخه یې سرغړونه کوله.په مال او دولت ډیر مین وو. الله (ج) موقعه ورکړه تر دې، چې ټول مال او دولت یې ورته په سر کیښود او ځمکې ته یې امر وکړ چې د ټول مال سره یې کش کړي.

معشوقه مشفقه بویه مهربانه
نه قارون چې په ځان اسم د حاتم ږدي (۱ : ۱۱۲)

رحمن بابا په خپل دیوان کې ډیرو تاریخي کیسو ته اشاره کړې ده. په یو بل بیت کې رحمن بابا د سلطان محمود غزنوي او ایاز کیسه کړې ده. ویل کیږي چې سلطان محمود غزنوي په خپل دربار کې یو تکړه،هوښیار او ځوان مشاور او وزیر درلود، چې ایاز نومېده.تل به یې د محمود سره همکاري کوله تل به یې له ایاز څخه مشوره اخیستله،نو رحمن بابا دې تاریخي کیسې تا اشاره کړې او په خپل شعر کې یاده کړې ده. لکه چې وایي:

سپین رخسار و مشکین خال دې وبله صنم دي
یا محمود او ایاز ناست سره همدم دي (٦ : ۱۸)

په ځینو بیتونو کې رحمن بابا د یوسف (ع) او زلیخا تاریخي او اسلامي کیسې ته اشاره کړې ده.د یوسف (ع) او زلیخا کیسه ډیره مشهوره ده.زلیخا، چې د مصر د بادشاه میرمن وه او هیڅ کله د خپل خاوند سره نه وه یوځای شوې کله، چې یوسف(ع) مصر ته رسیږي او د مصر په بازار کې وپلورل شي ، د مصر د عزیز کور ته راوړل شي له هماغه وخته پرې زلیخا میینه شي او تل کوښښ کوي، چې یوسف (ع) وګوري په دې برخه کې زلیخا ډیرې ستونزې او مشکلات ګالي ان تر دې پورې، چې د سترګو نور یې ختم شي.لکه چې وایي:

که لیدلې زلیخا یوسف په خوب و
ما په ویښه دی لیدلی په خواب نه دی (۱: ۱۱۹)
زلیخا غوندې به بله شیدا نه وي
که د مصر مستورې شي واړه ټولې (۱ : ۱٤٤)
ما په هجر کې لذت د وصال بیاموند
له یوسفه ملاقي شوم په زندان کې (۱ : ۱٤٤)
د هغو چې خدای حق بینې سترګې ورکړې
د یوسف تجلی وینې په دیوار کې (۱ : ۱٤٤)
و عیب جن ته واړه عیب ځرګندیږي
ښایسته که ځان یوسف کا په سینګار کې (۱ : ۱٤٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمن بابا په خپل دیوان کي یوې بلې تاریخي کېسـي ته هم اشــاره کړې ده چي هغه د نوشــېروان پاچا کېســه ده.د نوشــیروان پاچا کېســه په عدالت راڅرخي . ویل کېږي چي یو عادل او مهربانه پاچا وو.همدې کیســـي ته په لاندې بیت کي اشاره کوي او خلک انصاف او عمل ته رابولي.

په انصاف په عدالت نوشیروان شي
هر عمل به د خپل ځان په ترازو کړې (۱ : ۱٤٤)

همدارنګه د سـکندر مقدوني کېسـي ته هم د رحمن بابا په دیوان کي اشـاره شـوې ده. یونان په (٥ ق م پېړۍ) کي د ایران په یرغلونو او جګړو اخته وو او په(٤ ق م) کي د فلیپ مقدوني باد شـاه له خوا ونیول شـو.یو کال وروسـته فلیپ ووژل شو او د هغه ځوان ځوی د هغه په ځای کېناست.دا ځوان یو قارندوکی او مبارز چي د ارسطو شاګرد وو او په زړه کي یې د قهرماني او د ملک ګېرۍ هوس هم وو په (۳۳٤ ق م) کي د دېرش زره پیاده او څلور زره سـورو عسـکرو سـره چي د څلوېښتو ورځو خوراک یې هم درلوده د ایران په خامنشـي دولت یې یرغل وکړ.په دریو جنګونو کي چي په وړه اسـیا،د اسـکندریه د خلیج په غاړه او په کردسـتان او اوسـنۍ ترکیه کي وشـو ایراني فوځونو ته یې ماتې ورکړه او ورپسـې ورغی. سکندر نیولي لوی ملکونه د اباسیند نه تر بحر اراتیک او د مصر نه تر قفقازه پورې د یونان د قدرت طلبه سرداړانو په لاس ورغلل او د نړۍ ډېره برخه یې لاندې کړه.(۸ : ٥٤).

رحمن بابا د سکندر د کیسې په راوړلو څخه موخه د خپل ځپلي ملت فکر او عمل ته رابلل دي،چي د غفلت له خوبه بیدار شي او ترقي وکړي.

د سکندر په څېر جهان به در څرګند شي
که سرکوز په آیینه د خپل زانو کړې (۱ : ۱۲۹)

همدارنګه رحمن بابا په خپل یو شـعـر کي د فرعون یادونه کړې ده (فرعون د ملک ریان نمسـی او د پلار نوم یې مصـعب وو او دا روایت هم شـوی دی چي د ده د پلار نامه مصـعب ولید بن ریان وو.د ده عمر څلور سـوه کاله وو په دې دومره عمر کي د ده سر هم نه و په درد شوی.او نه وربانديې کوم دښمن کامیاب شوی وو.
په اخر کي یې د خدایي دعوی هم وکړه،نو په دې وجه ورته فرعون ویل کېږي،د دې دعوی نه مخکي ښه تندرست او صـحت مند وو خو چي کله یې د خدایی دعوه وکړه ،نو وجود یې د قسماقسم بیماریو مرکز شـو.تر دې پورې چي د ده په وجود کي دوه اویا ناروغۍ راپیدا شوې او د مرضونو ښکار شو.) (۷ : ۳۱٤)

تا چي خپل مخ د فرعون په دود تور کړ
په دې خوی به برابر نه شي له نېکبوه (۱ : ۱٦٥)

رحمن بابا په یو بل بیت کي د حاتم طایي یادونه هم کړې ده .د حاتم کېســه داســي ده چي هغه په ترکیه کي یو ډېر سخي او مهربانه انسان وو او په عربو کي د ډېر شهرت خاوند هم وو. څه یې چي لرل په خلکو به یې تقسیم ول.د نوموړي د ســخاوت کېســـي او چرچي په ټولو ملکونو کي خورې وې.هر طرف به د حاتم خبرې کېدلې په اوس وخت کي هم کله چي څوک سخاوت کوي ،نو په مقابل کي ورته د حاتم خطاب کېږي،نو همدې کېسي ته یې په لاندې بیت کي داسي اشاره کړې ده

د حاتم په څېر دې ستایي
خطابه درکا سخا (۱ : ۳)

رحمن بابا په خپل دیوان کي د افلاطون او مجنون کیسي یادونه هم کړې ده. افلاطون د یونان یو تکړه او پوه انسان وو.د نوموړي له نظریاتو اوس هم په مختلفو علومو کي ګټه اخیستل کېږي او مجنون هم په عشق کي دومره ډوب وو چي تر ننه یې خلک یادوي همدې دواړو کیسو ته رحمن بابا په لاندې بیت کي یې کتلی شو.

هر چي عاشقي کا که په قطع افلاطون وي
زه خو یې مجنون ګڼم که نن وي که سبا (۲ : ٥۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

کیسه د بشري ټولنې اړتیاده.کیسه هغه څه دي،چې انسان ورسره مخ کېږي،کیسه اوري او کیسې وایي.که فولکلوریکه وي او که تاریخي دا د بشر د ژوند یوه نه بېلېدونکې برخه ده او که څوک وغواړي بیا هم نه شي کولی دا برخه د خپل ژوند څخه لرې کړي.دا،چې د رحمن بابا په دیوان کې ډېرو کیسو ته اشاره شوې ده،نو اړینه وه چې کار پرې وشي او هغه ټولو کیسو ته اشاره وشي چې په دې دیوان کې لیدل کېږي.رحمن بابا د پښتون قوم هغه شاعر دی،چې تل یې د خپلې ټولنې درد په شعر کې رانغاړلی دی او د خپلې ټولنې ناخوالې یې د کیسو په شکل په شعر کې ځای کړې دي.رحمن بابا په خپل دیوان او اشعارو کې ډېرو اسلامي کیسو ته اشاره کړې ده،چې دا ټول د ژوند یوه برخه ده او باید هر لوستی او نا لوستی ترې خبر شي.رحمن بابا د کیسو الهام د قران پاک څخه اخیستی او زیاتره هغو کیسو ته یې اشاره کړې ده چې په قران پاک کې هم ورته اشاره شوې ده،چې ښه بېلګه یې د یعقوب(ع)کیسه،د یوسف (ع) کیسه،د قارون او فرعون کیسه او داسې نورې اسلامي کیسو ته هم په کې زیاتره اشاره شوې ده،چې په دې مقاله کې ټولو کیسو ته پاملرنه شوې او سپړل شوي دي.

ماخذونه

۱ - بارکزی،محمد ظاهر.(۲۰۰۷م). د عبدالرحمن بابا کلیات، پېښور: میهن خپرندویه ټولنه.
۲ - خلیل،حنیف.(۱۳۸٤ل).درحمان بابا کلیات،پېښور :دانش خپرندویه ټولنه.
۳ - رفیع،حبیب الله.(۱۳۸۸ ل). رحماني خم،پېښور:دانش خپرندویه ټولنه.
٤ - رفیق،محمدرفیق.(۱۳۹۵ ل).دادبپوهنې بنسټونه، جلال کوټ:ختیځ خپرندویه ټولنه .
۵ - زیور،زیورالدین.(۱۳۸۹ ل). د پښتو ادبیاتو تاریخ منځنۍ دوره،پېښور:میهن خپرندویه ټولنه.
٦ - شاه ولي.(۱۳۸۹).خوشحال پېژندنه،جلال اباد: سلام خپرندیدویه ټولنه.
۷ - فاضل،نیاز محمد.قصص الانبیاء پښتو ترجمه، پشاور: رحمن ګل پبلیشرز محله جنګي قصه خوانی.
۸ - مومند،سیال.(۱۹۸۹م). په افغانستان کې مهمې تاریخي پېښې، پیشاور: یونیورسټي اینجنسي.
۹ - هاشمي،سید محی الدین.(۱۳۹٤ ل).د نثري ادب ډولونه،کابل: د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست.افغانستان

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library